

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

የፌዴራል ዋና ኦዲተር መ/ቤት

**የወይራ ትራንስፖርት አክሲዮን ማህበር የሚሰጠውን
የፈሳሽ ጭነት ትራንስፖርት አገልግሎት፣ የተለያዩ
ግዢዎችን፣ የንብረት አስተዳደርንና አወጋገድን
በተመለከተ የተከናወነ የክዋኔ ኦዲት ሪፖርት**

ግኝቶች

የአክሲዮን ማህበሩ ዕቅድ እና ክንውንን በተመለከተ፤

1. አክሲዮን ማህበሩ በፈሳሽ ጭነት ትራንስፖርት አገልግሎት አሰጣጥ ተወዳዳሪ ሆኖ ለመገኘት በጥናት ላይ የተደገፈ ዕቅድ ሊኖረውና ዕቅዱንም ተግባራዊ ሊያደርግ ይገባል።
2. አክሲዮን ማህበሩ በፈሳሽ ጭነት ትራንስፖርት አገልግሎት አሰጣጥ ተወዳዳሪ ሆኖ ለመገኘት ዕቅድ ያቀደ ቢሆንም፤ ዕቅዱ ግን በስታንዳርድና በገበያ ጥናት ላይ ያልተመሰረተ፤ በተሽከርካሪ ወርሃዊና ዓመታዊ ምልልስ፤ በተጓጓዘ ጭነትና በተሰራ ሜትር ኪዩብ በኪሎ ሜትር ዕቅዱን ያላሳካ እንደሆነ ለመገንዘብ ተችሏል።

አክሲዮን ማህበሩ ጊዜን በቆጠበ መልኩ ነዳጅ መጫንና ማራገፍ የሚያስችል የአሰራር ሥርዓት መዘርጋቱንና ተግባራዊ ማድረጉን በተመለከተ፤

3. አክሲዮን ማህበሩ ጊዜን በቆጠበ መልኩ ነዳጅ መጫንና ማራገፍ የሚያስችል የአሰራር ስርዓት ሊዘረጋና በመርሃ ግብሩም መሰረት ለመፈጸሙም ሊያረጋግጥ ይገባል።
4. አክሲዮን ማህበሩ ጊዜን በቆጠበ መልኩ ነዳጅ እየጫነና እያራገፈ እንዳልሆነ ለመገንዘብ ተችሏል። በዓመት አንድ ተሽከርካሪ በመጫንና በማራገፍ ሂደት አማካይ የጊዜ ቆይታ ለእያንዳንዱ ሞዴል ተሽከርካሪ ምን ያህል እንደሚፈጅ ያልተጠና ሲሆን፤ ለዚህ የተቀመጠ የአሰራር ስርዓት እንዳልተዘረጋ፤ መመሪያና መለኪያ የሚሆን ስታንዳርድ እንደሌለው ታውቋል። ከዚህም በተጨማሪ አክሲዮን ማህበሩ ጊዜን በቆጠበ መልኩ ነዳጅ እየጫነና እያራገፈ እንዳልሆነ በኦዲቱ በታዩ በተለያዩ የበጀት ዓመታት ሪፖርት ላይ ተገልጿል።

ለሁሉም የከባድ ተሽከርካሪዎች የነዳጅ ፍጆታ መጠናትን በተመለከተ፤

5. የሁሉም ከባድ ተሽከርካሪዎች የነዳጅ ፍጆታ በየሞዴሉ በኪሎ ሜትር በከተማ ውስጥና ከከተማ ውጪ ሊጠናና ሊታወቅ ይገባል።
6. በኦዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሳ የአብዛኞቹ ተሽከርካሪዎች የነዳጅ ፍጆታ በየሞዴሉ በኪሎ ሜትር በከተማ ውስጥና ከከተማ ውጪ የተጠናና የሚታወቅ መሆኑ ታይቷል። ይሁን እንጂ የሲኖ ተሽከርካሪዎች የነዳጅ ፍጆታ ጥናት ባይሰራም በቤንች ማርክ በተወሰደው መሰረት እየተሰራ እንደሆነ ተገልጿል።

የተሽከርካሪዎች ምልልስ አፈጻጸም ክትትልን በተመለከተ፤

7. የተሽከርካሪዎች ምልልስ በዕቅዱ መሰረት መፈጸሙን ለማረጋገጥ ባሉት ዘመናዊ የቴክኖሎጂ መሣሪያዎች(OBC እና GPS) መረጃዎችን በተገቢው በመጠቀም አፈጻጸማቸውን ሊገመግም ይገባል።
8. ማህበሩ ስምሪቱን ለመከታተልና ለመቆጣጠር ከፍተኛ ገንዘብ አውጥቶ ስራ ላይ ባዋላቸው በOBC እና GPS መሣሪያዎች የሚጠቀም መሆኑ ቢታወቅም በነዚህ መሣሪያዎች አጠቃቀምና ክትትል አፈጻጸም ላይ ከሚጠበቀው በታች እንደሆነ ተገልጿል። ተሽከርካሪዎች ላይ በተገጠመ GPS መሰረት በቀን 2 ጊዜ በየቡድኑ የተሽከርካሪዎች እንቅስቃሴ ሊታይ ይገባል ተብሎ በመመሪያ መልኩ ቢጸድቅም በዚህ መመሪያ መሰረት እየተሰራበት እንዳልሆነና ከሁለት ቀናት በላይ ክትትል ሳይደረግ እንደሚቆይ ለመገንዘብ ተችሏል። ከአክሲዮን ማህበሩ ተሽከርካሪዎች ግማሹ OBC ግማሹ GPS የተገጠመላቸው ሲሆኑ፤ በነዚህ መሣሪያዎች በመጠቀም ተገቢውን ቁጥጥር በሚፈለገው ሁኔታ እየተከናወነ እንዳልሆነ ለመረዳት ተችሏል።

የደህንነት አልባሳት አጠቃቀም ክትትል መደረጉን በተመለከተ፤

9. የደህንነት አልባሳት አጠቃቀም ክትትል ሊደረግ ይገባል።
10. በኦዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሳ የደህንነት አልባሳት አጠቃቀም ክትትል እየተደረገ እንዳልሆነ ታውቋል።

11. የደህንነት አልባሳት አጠቃቀም ክትትል እየተደረገ እንዳልሆነ፣ የደህንነት አልባሳት አጠቃቀም በሁሉም መልኩ አንሶ እንደታየና ሴፍቲ እንደሰራ አካል ተወስዶ አለመሰራት ችግር እንዳለ ለመረዳት የተቻለ ሲሆን፣ በቅርቡ በተደረገው ለሊብያ አይል ኢትዮጵያ የሴፍቲ አዲት የአክሲዮን ማህበሩ ደረጃ ወርዶ እንደተገኘም ከታዩ መረጃዎች ለማወቅ ተችሏል። በደህንነት አልባሳት አጠቃቀም ክትትል የተሰራው ስራ እጅግ በጣም አነስተኛ እንደሆነ ተገልጿል። ለዚህም የመንገድ ላይ ፍተሻ መደረግ ሲገባው እየተደረገ እንዳልሆነ የፓትሮል ስራ ያልተሰራው በስራ ብዛት ምክንያት እንደሆነና በዚህም ምክንያት አሽከርካሪዎች ሰው መጫን አለመጫናቸውን የደህንነት(የሴፍቲ ልብሶች) አሟልተው መልበስ አለመልበሳቸውን ለማወቅ እንዳስቸገረ ተገልጿል።

የጥገና ጋራዦች በቂና ደረጃቸውን የጠበቁ መሆናቸውን በተመለከተ፣

- 12. የጥገና ጋራዦች በቂና ደረጃቸውን(ስታንዳርዳቸውን) የጠበቁ ሊሆን ይገባል።
- 13. ይሁን እንጂ፤ በአዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሳና የአዲት ቡድኑ በአካል ጉብኝት ወቅት ባደረገው ምልከታ ደረጃውን የጠበቀ በማንኛውም የአየር ሁኔታ(በዝናብና በጭቃ) እንደልብ መስራት የሚያስችል ጋራዦ ባለመኖሩ የተሽከርካሪዎች የጥገና ቦታዎች አመቺ እንዳልሆኑና ከዚህ ጋር ተያይዞ ለጥገና የሚያስፈልጉ ዘመናዊ ማሽከሪዎች እንደሌሉ ታውቋል።

በድንገተኛ አደጋ ወቅት አደጋን ለመከላከል ያለውን ቅድመ ዝግጅት በተመለከተ፣

- 14. በአክሲዮን ማህበሩ በሚገኙ ጋራዦች በአደጋ ጊዜ እርዳታን ለመጠየቅ የሚያስችሉ የስልክ ቁጥሮችና የእሳት አደጋ ማጥፊያ መሳሪያዎች ግልጽ በሆነና በቀላሉ ሊታይ በሚችል ቦታ ላይ ሊቀመጡ ይገባል።
- 15. ይሁን እንጂ በአዲት ወቅት የአዲት ቡድኑ በአካል ተገኝቶ መረጃ በሰበሰበባቸው በአክሲዮን ማህበሩ በሚገኙ ጋራዦች በአደጋ ጊዜ እርዳታን ለመጠየቅ የሚያስችሉ የስልክ ቁጥሮችና በቂ የእሳት አደጋ ማጥፊያ መሳሪያዎች ግልጽ በሆነና በቀላሉ ሊታይ በሚችል ቦታ ላይ እንዳልተቀመጡ ተረጋግጧል።

16.በተለይም በአክሲዮን ማህበሩ ሚሊ ቅጽ/ቤት ያለው ጋራሽ በአደጋ ጊዜ እርዳታ ለመስጠት የሚያስችል የስልክ ቁጥሮች በተገቢው ቦታ አለመቀመጣቸውን፣ የእሳት አደጋ ማጥፊያ መሳሪያዎችም የሌሉት መሆኑን ማረጋገጥ የተቻለ እና ለዚህም ምክንያቱም ለጋራዢ የተዘጋጀ ቦታ (ሃንገር) ባለመኖሩ እንደሆነ እና አደጋ ቢነሳ የሚያስከትልውን አስከፊ ጥፋት ለመከላከል አስቸጋሪ ሁኔታ ሊፈጠር እንደሚችል ከተሰበሰበ መረጃ እና ምልክታ ለመረዳት ተችሏል።

የትራንስፖርት ሰነዶች ርክክብ በተመለከተ፣

17.የትራንስፖርት ሰነዶች ከስምሪት ሱፐርሻይዘሮች በየቀኑ ርክክብ መፈጸም ይገባል።

18.በአዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሣና በመስክም ጉብኝት ወቅትም ካገኘው መረጃ የተወሰኑት ነገር ግን ከፍተኛ የገንዘብ መጠን የያዙ ሰነዶች ከስምሪት ሱፐርሻይዘሮች በየዕለቱ ርክክብ አለመፈጸሙን፣ ርክክቡ የሚከናወነው ያለሰነድ መሆኑንና የጭነት ማዘዣዎች ቅደም ተከተላቸው ተጠብቀው እንደማይሰሩ ለማወቅ ተችሏል።

19.አሽከርካሪዎች ወደ አዲስ አበባ ሳይገቡ ወደ ክልሎች ስለሚመለሱ በተሽከርካሪዎች እጅ መስመር ላይ ስለሚዘገዩ የትራንስፖርት ሰነዶች የተወሰኑ ሰነዶች ላይ በየዕለቱ ርክክብ አለመፈጸሙንና ርክክቡ የሚከናወነው ያለማረካከቢያሰነድ መሆኑን እንዲሁም የጭነት ማዘዣዎች ቅደም ተከተላቸው ተጠብቀው እንደማይሰሩ፣ በአብዛኛው በየዕለቱና በየሁለት ቀኑ በሰነድ የተደገፈ ርክክብ የሚፈጸም ቢሆንም የተወሰኑት ግን በወቅቱ ርክክብ እንደማይፈጸም ለመረዳት ተችሏል። በመስክ ባደረግነው የመረጃ ማሰባሰብ የትራንስፖርት ሰነዶች በየቀኑ ለዋናው መ/ቤት ለመላክ እንደሚከብድና አንዳንድ ጊዜ የጭነት ትዕዛዝ የታዘዘባቸው የጉዞ እና የገንዘብ ክፍያን የሚገልጹ ሰነዶች በቅርንጫፍ ጽ/ቤቶች እስከ ሳምንት እንደሚቆዩ ተገንዝበናል።

የአክሲዮን ማህበሩን ግዢ ስርዓትን በተመለከተ፣

የአክሲዮን ማህበሩን የጥቅል (bulk) ግዢ ስርዓትን በተመለከተ፣

20.ግዢዎች በፍላጎት ላይ የተመሠረቱና ዓመታዊ የግዢ ዕቅድ ወጥቶላቸው የዋጋ ቅናሽ ተጠቃሚ ለመሆን እንዲቻል በጥቅል እንዲከናወኑ ሊደረግይገባል።

21.ይሁን እንጂ በአዲት ወቅት ለማወቅ እንደተቻለው አክሲዮን ማህበሩ ዓመታዊ እቅድ ቢኖረውም የመለዋወጫ እና ጎማ ግዢ የተከናወነው በዕቅዱ መሰረት ሳይሆን በቁጥ ቁጥ ግዢ እንደሆነ ለመረዳት ተችሏል። በተጨማሪም ከፋይናንስ ግዥና ንብረት አስተዳደር ዳይሬክቶሬት ጋር በተደረገ ቃለመጠይቅ አክሲዮን ማህበሩ የዋጋ ቅናሽ ተጠቃሚ እንዲሆን በጥቅል ግዢ እየፈጸመ እንዳልሆነ ታውቋል።

በአክሲዮን ማህበሩ የሚፈጸሙ ግዥዎች የግዥ ሥርዓትን ጠብቀው የሚከናወኑ መሆኑን በተመለከተ፤

22.በአክሲዮን ማህበሩ የሚፈጸሙ ከፍተኛ ዋጋ ያላቸው የጎማና የመለዋወጫ ዕቃ ግዢዎች የተፈለገውን ጥራትና ደረጃቸውን የጠበቁ ሊሆን ይገባል።

23.በአዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሣ በአክሲዮን ማህበሩ የሚፈጸሙ አንዳንድ የመለዋወጫና የጎማ ግዢዎች የጥራት ደረጃቸውን የጠበቁ እንዳልሆኑ ተረጋግጧል።

24.በ2004 በጀት ዓመት የስራ አፈጻጸም ሪፖርት ማጠቃለያ እና በማኔጅመንት ቃለ ጉባኤ 046/04 ላይ እንደተገለጸው አክሲዮን ማህበሩ ከገዛቸው ጎማዎች መካከል የጥራት ችግር ማለትም የማኮፍኮፍ ወይም የመፈንዳት የታየባቸው ጎማዎች በበጀት ዓመቱ ከተገዙት መሃል በብዛት እንደተገኙ ተገልጿል።

የገበያ ዋጋ ዳሰሳ (market survey) ጥናት ማድረግን በተመለከተ፤

25.አክሲዮን ማህበሩ የመለዋወጫ ዕቃዎችን የሀገር ውስጥና የውጪ አገር ግዢ ሲፈጽም የዋጋ መቆጣጠሪያ ስልት የገበያ ዋጋ ዳሰሳ (Market Survey) ማድረግ ይጠበቅበታል።

26.በአዲቱ ወቅት በተደረገው የዶክመንት ክለሣ አክሲዮን ማህበሩ የመለዋወጫ እቃዎችን የሀገር ውስጥ ግዢ ሲፈጽም የዋጋ መቆጣጠሪያ ስልት የገበያ ዋጋ ዳሰሳ (Market Survey) እንዳደረገ የሚያሳይ ማስረጃ ለማግኘት አልቻለም።

እንደአስፈላጊነቱ በየጊዜው የገበያ ዋጋ ዝርዝር (price list)

የሚከለስ መሆኑን በተመለከተ፤

27. መለዋወጫ ዕቃዎችና ጎማ ሲገዛ በየስድስት ወሩ የተከለሰ የገበያ ዋጋ ዝርዝር

(Price List) ሊያዘጋጅ ይገባል።

28. ሆኖም በኦዲት ወቅት ለፋይናንስ ግዥና አስተዳደር የስራ ኃላፊዎች በተደረገ ቃለ

መጠይቅ የመለዋወጫ ዕቃዎችና ጎማ ሲገዛ በየስድስት ወሩ የተከለሰ የገበያ ዋጋ

ዝርዝር (Price List) ቢዘጋጅም ተግባራዊ እንደማይደረግና እቃዎች ከአሮጌ ተራ

ግዥ የሚፈጸም መሆኑ ተረጋግጧል።

የአክሲዮን ማህበሩን ንብረት አስተዳደር በተመለከተ፤

የተሸከርካሪ መረጃ ስምሪት፣ አያያዝ እና ጥገናን በተመለከተ፤

የተሸከርካሪን የህይወት ታሪክ፣ የስምሪት እንቅስቃሴና ገቢና ወጪ የሚያሳይ

ማህደር መኖሩን በተመለከተ፤

29. የተሸከርካሪና የተሳቢ የህይወት ታሪክ፣ የጥገና፣ የስምሪት እንቅስቃሴና

የሚያስገቡት ገቢና ያስከተሉት ወጪ በጎን ቁጥርና ሰሌዳ ቁጥር የሚያሳይ

የተዘጋጀ ማህደር ሊኖር ይገባል።

30. በኦዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሣ ለአያንዳንዱ ተሸከርካሪና ተሳቢ በጎን

ቁጥርና ሰሌዳ ቁጥር የተዘጋጀ የጥገና ማህደር እንጂ የስምሪት እንቅስቃሴን፣

የህይወት ታሪካቸውን የሚያሳይና የተሸከርካሪ ገቢና ወጪ መረጃ የያዘ ማህደር

እንደሌለ ተረጋግጧል።

የተሸከርካሪዎችን ጥገና በተመለከተ፤

31. በየጥገና ጋራዢ ለጥገና የቀረቡለትን ተሸከርካሪዎች በተወሰነ የጊዜ ገደብ ውስጥ

ተጠግነው ሊወጡ ይገባል።

32. ይሁን እንጂ አንዳንድ ተሸከርካሪዎች በአጭር ጊዜ ውስጥ ጥገናቸው

እንደማይከናወን በዶክመንት ክለሣ ወቅትና ለስራ ኃላፊዎች በተደረገ ቃለመጠይቅ

ለማወቅ ተችሏል።

33. ስለሁኔታው የአክሲዮን ማህበሩ የስራ ኃላፊዎች ተጠይቀው በሰጡት መልስ

ከ2004 ዓ.ም በኋላ የሲኖ ተሸከርካሪዎች የዲፈረንሺያል፣ የካምቢዮና የሞተር

ብልሽት በከፍተኛ ሁኔታ በማጋጠሙ አንዳንድ ተሽከርካሪዎች ለበርካታ ጊዜያት እንደሚቆሙና ለምሳሌም የጎን ቁጥራቸው 21-026፣ 21-030 እና 21-040 የሆኑ ተሽከርካሪዎች ከ4 ወራት በላይ በሞተር ብልሽት የቆሙ እንደሆኑ፣ እንዲሁም የጎን ቁጥሩ 21-001 ሚሊ ላይ ለአንድ ዓመት በጊር ቦክስ ምክንያት የቆመ መሆኑና ከ50ዎቹ መኪኖች ግማሾቹ ወደ ስራ ከገቡ በአጭር ጊዜ ውስጥ ጊር ቦክስ(ካምቢዮ) ተበትኖላቸው እንደተገጠመላቸው ገልጸዋል።

የቋሚ ንብረት ምዝገባ መከናወኑን በተመለከተ፤

34. አክሲዮን ማህበሩ የተሟላ የቋሚ ንብረት ምዝገባ ሊያከናውን ይገባል።

35. በኦዲት ወቅት በተካሄደ የዶክመንት ክለሣ የአክሲዮን ማህበሩ ቋሚ ንብረት መዝገብ ለነባር ንብረቶች የእቃው ዓይነት፣ መለያ ቁጥር፣ የተገዛበት ቀንና ዋጋ፣ የእቃ አቅራቢው አድራሻ፣ ንብረቱ የሚገኝበት ቦታ(የስራ ክፍል እና እየተጠቀመበት ያለው ሰራተኛ) ከሚሉት በስተቀር ሌሎች በማኑዋሉ የተቀመጡ መረጃዎች በሚይዝ መልኩ የተዘጋጀ አለመሆኑና ጅምሩም የተሟላ አለመሆኑ፣ አዲስ እየገቡ ያሉ ንብረቶችም ያልተመዘገቡ መሆኑ ታውቋል።

36. በጥቅሉ የአክሲዮን ማህበሩ ቋሚ ንብረትን በተመለከተ በሚፈለገው መልክ የተያዘ መረጃ አለመኖሩ ከተከለሱ መረጃዎች ለመገንዘብ ተችሏል።

ለአክሲዮን ማህበሩ ጥቅም የማይሰጡ ንብረቶችን ህግንና ደንብን በጠበቀ መልኩ መወገዳቸውን በተመለከተ፤

37. በተለያዩ ምክንያት ለአክሲዮን ማህበሩ ጥቅም የማይሰጡ ንብረቶች ህግንና ደንብን በጠበቀ መልኩ በወቅቱ ሊወገዱ ይገባል።

38. ሆኖም በተለያዩ ምክንያት ለአክሲዮን ማህበሩ ጥቅም የማይሰጡ ንብረቶች ህግንና ደንብን በጠበቀ መልኩ በወቅቱ እንዳልተወገዱ የኦዲት ቡድኑ በዶክመንት ክለሣ ወቅት አረጋግጧል።

39. አንድ በርሜል HD 80 W-140 የሆነ የተበላሽ ዘይት ለረዥም ጊዜ በእቃ ግምጃ ቤት መቆየቱ፣ ሙሉ ለሙሉ ጥቅም ላይ የማይውሉና ጊዜ ያለፈባቸው የብር 483,457.24 የመለዋወጫያ ዕቃዎች እንዳልተወገዱ ለማወቅ ተችሏል።

40.ስለሁኔታው የአክሲዮን ማህበሩ የስራ ኃላፊዎች ተጠይቀው በሰጡት መልስ ንብረትነታቸው የኤርትራውያን የሆኑ 61 የሚያህሉ የተለያዩ የጭነት ልክ ያላቸው የፈሳሽ ጭነት ቦቴዎች ተሽከርካሪዎች ከስምንት ዓመት በላይ ያለስራ የተቀመጡ መሆኑንና ይህም የሆነበት ምክንያት በመጀመሪያ ርክክቡ ያለ ቪርባል መሆኑንና ለባለንብረቶች የሚመልስ አካል ባለመኖሩ ለበርካታ ዓመታት ድርጅቱን ለወጪ እንደዳረገው ሆኖም በአሁኑ ወቅት ለባለንብረቶቹ የሚመልስ አካል ተቋቁሞ ስራው የተጀመረ መሆኑን፤ ለረጅም ጊዜ በግምጃ ቤት ውስጥ ሳይወገዱ የቆዩትም ንብረቶች በተመለከተ ዘይቱ በትክክል የተበላሽ መሆኑ እንዲረጋገጥ በማድረግ በአክሲዮን ማህበሩ የንብረት አወጋገድ መሰረት እንዲፈጸም እንደሚያደርጉ እንዲሁም ሙሉ ለሙሉ ጥቅም ላይ የማይውሉና ጊዜ ያለፈባቸው ብር 483,457.24 ዋጋ ያላቸው ተብለው የተገለጹት የመለዋወጫ ዕቃዎች አገልግሎት ሰጥተው ከተሽከርካሪዎች ላይ የተፈቱና ለብቻ በተዘጋጀ የዕቃ ግምጃ ቤት ውስጥ የሚገኙ መለዋወጫዎች ሲሆኑ እነዚህ ዕቃዎች በአገለገሉ ዕቃዎች ሁኔታ ዋጋ ተተምኖላቸው በሽያጭ የማስወገድ ሂደት እየተከናወነ እንደሚገኝ ገልጸዋል፡፡